

Enric Massó: una descoberta necessària

Miquel-Lluís Muntané, escriptor

El sistema cultural d'un país tindria ben poca consistència si no fos per l'entramat sòlid que li proporciona la nòmina extensa de creadors que l'han anat conformant a través del temps. Un bon nombre d'aquests creadors no han arribat a assolir una anomenada general, ni una popularitat massiva, però, en molts de casos, l'exercici de recuperar-los i acostar-nos a la seva obra, amb una mirada neta de

prejudicis, proporciona experiències estètiques ben grates.

El cas d'Enric Massó i Urgellès (1914-1986), barceloní amb arrels riudomenques, resulta paradigmàtic per mostrar un home de lletres a qui unes circumstàncies biogràfiques determinades van entrebancar la trajectòria literària; circumstàncies estretament lligades a la història del país i que van afectar molts milers de persones de la seva generació: la guerra, els camps de refugiats, l'exili... Entrebancar he dit –i només això–, perquè la seva vocació va resultar prou potent per enfrontar totes les adversitats fins anar-se'n d'aquest món (a setanta-dos anys, una edat no especialment provecta) deixant una obra narrativa, escènica i periodística ben estimable.

Enric Massó va ser, des de la joventut més primerenca, un lector impenitent, un tret que, esmolat amb l'indispensable criteri que van atorgant els anys, va fer-ne un coneixedor expert de la literatura, i no només de la catalana, sinó del bo i millor que ha produït la literatura universal. La seva prosa clara, amb la coherència sintàctica i el lèxic genuí d'un català ben interioritzat, es va projectar en més d'un gènere; la seva narrativa –tant la novel·la com els contes breus–

fa palesa una capacitat indiscutible per escrutar els trencacolls de l'ànima humana i per acostar-ne el resultat al lector amb precisió i calidesa.

La seva fita màxima com a escriptor es va produir l'any 1960 amb la consecució del prestigiós premi Sant Jordi per *Viure no és fàcil*, una novel·la de caràcter realista, ben estructurada i de lectura amena. Aquell guardó, tanmateix, no va estar mancat de polèmica ja que, entre els originals presentats, hi havia la que, un temps després i amb un altre títol, havia d'esdevenir *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda. Les dissensions del jurat van transcendir i el debat sobre la primera edició del premi Sant Jordi ha quedat ja, inalterablement enquistat, com un episodi més de la història de les nostres lletres.

Com a publicista, Massó posa de manifest una agudesa d'anàlisi notable que li permet anar al fons de les qüestions que planteja, força de les quals, i val la pena de subratllar-ho, conserven molta de la frescor del primer moment i, encara avui, ens conviden a reflexions d'una perfecta vigència; el volum *Viscut de prop*, aparegut pòstumament i on s'aplega una tria selecta dels seus articles de premsa, en

dóna bona prova.

En la darrera dècada de la seva vida, restablerta ja la democràcia, va complementar la seva prolífica tasca literària amb una presència activa en la vida cívica a través d'articles, conferències, intervencions radiofòniques... que deixaven clar que el seu perfil no era pas el d'un literat de torre d'ivori, sinó, ben altrament, el d'un intel·lectual compromès amb el

«Seria ben desitjable que l'efemèride del centenari del naixement d'Enric Massó contribuís a la descoberta dels seus treballs»

seu temps i amb el seu país.

Observador perspicaç, els arguments dels seus textos de ficció aprofundeixen en els conflictes morals i exploren les contradiccions que plantegen les relacions humanes. Així mateix, l'experiència de la guerra –que va viure en primera persona, com a militar republicà destinat al

front d'Osca– li va furnir un material que va saber aprofitar a bastament en la narrativa (*Mort de guerra*), en el teatre (*La muntanya*) i en més d'un dels seus contes. L'enfrontament que va assolir el país hi adquireix una dimensió dramàticament propera, dibuixada amb el traç destre de qui coneix els recursos per construir-ne una narrativa creïble i ben travada. S'ha dit, amb raó, que tots els períodes històrics disposen d'un relat paral·lel al dels historiadors, procedent de la literatura, que contribueix en gran mesura a fer-los comprensibles. Cal comptar, doncs, Enric Massó entre els escriptors que han deixat testimoni, per a les generacions posteriors, dels avatars d'aquella Catalunya convulsa dels anys trenta.

Seria ben desitjable que l'efemèride del centenari del naixement d'Enric Massó contribuís a la descoberta dels seus treballs, en un doble pla: per al públic, llegint-lo, rellegint-lo o descobrint-ne títols nous als quals, per una o una altra raó, no hagi pogut tenir accés abans; i per als estudiosos, estimant-los a abordar una revisió crítica de la seva obra, que, a dia d'avui, continua sent un territori pràcticament inexplorat. »

Programa de mà de l'acte de lliurament del Premi Rosa dels Vents que el 1986 el CERAP atorgà a Enric Massó Urgellès.

